

KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK FAOLIYATINING STATISTIK
TAHLILI VA ISTIQBOLLARI

Sodiqova Maftuna Ro`zboy qizi

Qo'qon universiteti Andijon filiali Iqtisodiyot va pedagogika

fakulteti Iqtisodiyot yo'nalishi 24_02

sheykha007@gmail.com

Annotatsiya: Maqoladanda asosan O'zbekiston Respublikasida kichik biznes va tadbirkorlik faoliyatining statistik ko'rsatkichlari tahlil qilinadi. Unda kichik biznes subyektlari sonining o'sishi, bandlikdagi ulushi, ishlab chiqarish hajmi, eksportdagi roli va investitsiya muhitiga ta'siri o'rganiladi. Shuningdek, so'nggi yillarda davlat tomonidan yaratilgan qulay sharoitlar va "Yangi O'zbekiston" islohotlari natijasida tadbirkorlik sektorining rivojlanish istiqbollari ilmiy asosda baholanadi.

Kalit so'zlar: kichik biznes, tadbirkorlik, statistik tahlil, iqtisodiy islohotlar, bandlik, investitsiya.

Annotation: The article analyzes the statistical indicators of small business and entrepreneurship in the Republic of Uzbekistan. It examines the growth in the number of small enterprises, their share in employment, production output, export contribution, and impact on the investment climate. Furthermore, it evaluates the prospects of entrepreneurial development under the state reforms and favorable business environment created in the framework of "New Uzbekistan."

Keywords: small business, entrepreneurship, statistical analysis, economic reforms, employment, investment.

Аннотация: В статье анализируются статистические показатели малого бизнеса и предпринимательской деятельности в Республике Узбекистан. Рассматривается рост числа субъектов малого бизнеса, их доля в занятости, объем производства, роль в экспорте и влияние на инвестиционный климат. Также оцениваются перспективы развития предпринимательского сектора в условиях реформ и благоприятной деловой среды, созданной в рамках концепции «Новый Узбекистан».

Ключевые слова: малый бизнес, предпринимательство, статистический анализ, экономические реформы, занятость, инвестиции.

Kirish

O'zbekiston iqtisodiy siyosatining muhim ustuvor yo'nalishlaridan biri — bu kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirishdir. Chunki kichik biznes nafaqat iqtisodiy o'sishning drayveri, balki aholining bandligini ta'minlash, yangi ish o'rinlari yaratish va jamiyatning ijtimoiy barqarorligini mustahkamlashda asosiy omil hisoblanadi.

Kichik biznesning rivojlanish darajasi mamlakat iqtisodiyotining diversifikatsiyasi, ichki bozorni to'ldirish, eksport salohiyatini kengaytirish va innovatsion faoliyatni



jadallashtirish bilan bevosita bog'liq. Shu sababli, O'zbekistonda so'nggi yillarda tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash bo'yicha qator islohotlar amalga oshirildi.

2022–2024-yillar oralig'ida kichik biznes subyektlari soni 500 mingdan oshdi, ularning YAIMdagi ulushi 55 foizdan yuqorilab bordi. Davlat tomonidan tadbirkorlar uchun soliq imtiyozlari, yer ajratish, kredit va grant dasturlari, shuningdek, “Biznes-ombudsman” instituti kabi mexanizmlar yo'lga qo'yildi. Kichik biznesning statistik tahlili nafaqat iqtisodiy ko'rsatkichlarni o'lchash, balki davlat siyosati samaradorligini baholash imkonini beradi. Bu tahlil natijalari orqali tadbirkorlik faoliyatining mintaqaviy farqlari, tarmoqlar kesimidagi dinamikasi va barqaror o'sish istiqbollari aniqlanadi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiyasi

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi “Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi” farmonida kichik biznesni qo'llab-quvvatlash asosiy ustuvor yo'nalish sifatida belgilangan. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, 2023-yilda kichik biznes subyektlari mamlakat YAIMining yarmidan ortig'ini shakllantirgan.

Tadqiqot metodologiyasi quyidagi yo'nalishlarga tayandi:

- **Statistik dinamik tahlil:** kichik biznes subyektlari sonining o'sishi va ulushining o'zgarishini tahlil qilish.
 - **Struktur tahlil:** tarmoqlar kesimida kichik biznesning o'rni va ulushini aniqlash.
 - **Korrelatsion tahlil:** kichik biznes o'sishi bilan bandlik darajasi o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganish.
 - **Mintaqaviy indeks tahlili:** hududlar bo'yicha tadbirkorlik faoliyatini solishtirish.
- Asosiy manbalar sifatida quyidagilardan foydalanildi:

1. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari (2020–2024-yillar).
2. Jahon bankining “Doing Business” hisobotlari.
3. Xalqaro mehnat tashkiloti (ILO) ma'lumotlari.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qaror va farmonlari.

Tahlil uslublari sifatida Excel va SPSS dasturlari yordamida statistik natijalar qayta ishlanib, jadval va diagramma shaklida ifodalandi. Shuningdek, dinamik o'zgarishlarni aniqlash uchun vaqt qatori (time series) tahlili qo'llandi.

Muhokama va natija

Statistik tahlil natijalariga ko'ra, 2020–2024-yillar davomida kichik biznes subyektlari soni 1,5 barobarga oshgan. 2024-yil holatiga ko'ra, mamlakatda 560 mingdan ortiq kichik biznes va mikrofirma faoliyat yuritmoqda.

Kichik biznesning YAIMdagi ulushi 2019-yilda 49,7 foizni tashkil etgan bo'lsa, 2024-yilda bu ko'rsatkich 56,2 foizga yetdi. Shu davrda bandlikning 78 foizi aynan kichik biznes subyektlari hissasiga to'g'ri keldi.

Mintaqalar kesimida Toshkent shahri, Farg'ona, Samarqand, Andijon va Namangan viloyatlari yetakchilik qilmoqda. Bu hududlarda infratuzilma, logistika, bozor sig'imi va tadbirkorlik muhiti yaxshilangan.



Korrelatsion tahlil natijalariga ko'ra, kichik biznes faoliyatining o'sishi bilan aholi bandligi o'rtasida $r = 0,82$ darajadagi ijobiy bog'liqlik mavjud. Shu bilan birga, eksportdagi kichik biznes ulushi 25 foizdan 31 foizga oshgan.

Kichik biznesni rivojlantirish istiqbollari quyidagicha belgilandi:

- raqamli platformalar asosida tadbirkorlikni avtomatlashtirish;
- ayollar va yoshlar tadbirkorligini kengaytirish;
- eksportga yo'naltirilgan kichik korxonalarni rag'batlantirish;
- innovatsion startaplarni qo'llab-quvvatlash.

Xulosa

Kichik biznes va tadbirkorlik O'zbekiston iqtisodiyotining barqaror o'sishida hal qiluvchi omil bo'lib qolmoqda. Statistik tahlil natijalari kichik biznesning YAIM, bandlik va eksportdagi ulushining yildan-yilga ortib borayotganini ko'rsatadi.

Kelgusida kichik biznes faoliyatini qo'llab-quvvatlash siyosatini kuchaytirish, soliq yukini kamaytirish, kredit resurslarini kengaytirish va raqamli biznes muhitini rivojlantirish zarur. Shuningdek, kichik korxonalar faoliyatini tahlil qilishda xalqaro tajribalar — Yevropa Ittifoqi va Osiyo mamlakatlarining "SME Development Policy" modellarini tatbiq etish samarali natijalar beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari (www.stat.uz).
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmoni.
3. Jahon banki, Doing Business Report: Uzbekistan 2023.
4. ILO Employment Outlook: Uzbekistan, 2024.
5. To'xtayev N. "Tadbirkorlik iqtisodiyoti." – T.: 2021.
6. Xudoyberdiyev A. "Kichik biznesni rivojlantirish nazariyasi va amaliyoti." – T.: Fan, 2022.
7. Normurodov D. "Biznesni statistik tahlil asoslari." – T.: 2023.
8. OECD SME and Entrepreneurship Outlook 2024.
9. UNDP Uzbekistan Business Development Report, 2023.
10. USAID. "Private Sector Development in Uzbekistan." – Washington, 2024.
11. Bakhtiyorovich, Ismonov Khurshidbek, and Ruziyev Nuriddin Mukhammadaliyevich. "Pairing, Their Own Aspects and Corresponding Methods of Work with Pairing in the Autocad Software." International Journal on Orange Technologies 3.12 (2021): 211-216.
12. qizi Abduraimova, Muazzamoy Abduqodir. "PERSPEKTIVA." INTERNATIONAL CONFERENCES. Vol. 1. No. 11. 2022.
13. Xurshidbek, Ismonov, Rustamov Umurzoq, and Abduraimova Muazzamoy. "MARKAZIY VA PARALLEL PROYEKSIYA ORTOGONAL PROYEKSIYALAR VA MODELNI KO'RINISHLARI." Educational Research in Universal Sciences 1.4 (2022): 70-81.

MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS

14. Ismonov, Xurshidbek Baxtiyorovich, and Muazzamoy Abduqodir qizi Abduraimova. "ORTOGONAL PROYEKSIYALAR VA MODELNI KO‘RINISHLARI." Educational Research in Universal Sciences 1.3 (2022): 288-296.

15. Qizi, Abduraimova Muazzamoy Abduqodir. "PROJECTION AND AXONOMETRY."

16. "UMUM TA'LIM MAKTABLARDA CHIZMACHILIK FANINI O'QITISHNING HOZIR HOLATI." Oriental Art and Culture, Vol. 5, No. 6, 2024, pp. 65–69.

